

ELŐFIZETÉSI ÁRAK.

Hétlőn három hónapra, előfizetési
postán kifizetve:
Egyes évre . . . 6 ft 12 kr.
Fél évre . . . 3 " 6 "
Negyed évre . . . 1 " 6 "

Egyes szám ára 4 kr.
* kapható a kiadónál és a
Gross G. boltjainál is.

Bérmunkások levelek nem
fogadjuk el.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI LAP.

HIRDETÉSEK DÍJA:

3 hasábon háromszor v. annak
hét kétszer. Nagyból és köz-
személyi hirdetésből kedvezmény.
Minden egyes hirdetésnek után
még külön 30 kr. helygond-
lásnak.

Nyitási költségek száma 15 kr.

Hirdetéseket és nyitási cikkeket
dija előre fizetendő.

Megjelenik hetenkint háromszor: Kedden, csütörtökön és szombaton.

HIRDETÉSEK FÖLÍRTAIK: Brassóban a kiadónál és a Kolostor-utca 26. sz. a. — Budapest: Eckstein Bernát, Goldberger A. V. Mezei A., Schwarz Gy. — Bessen: Danneberg J., Hansenstet és Vogler, Schalk Rodrik. — Berlinben: Mosse Rudolf, Frankfurtban: Dabbe G. L. és Társa. — Hamburgban: Károly és Lisabam arck hirdetői iradjákban.

Szerkesztői iroda,

hová a lap szellemi részét illető közlemények intézkedni:
Brassó, Kolostor-utca 26. sz. a.

Felkérő szerkesztő:

Rozsónai János
Főmunkálós.
Dr. Létmányi Nándor.

Kiadónál,

hová az előfizetési pénzek és hirdetői díjak küldendek:
Brassó, Kolostor-utca 26. sz. a.

Társadalmi életünk bajai

Brassó, okt. 16

Késő eső után a köpenyeg, tartja a magyar példásod. Beme van e példásodban az igazi magyar köpenyverítés, mert hiába-
valónak tartja a busulást az elmult példák után. Pedig hát nem mindig késő az az eső elleni köpenyeg. Mert ha egyszer börtör áztunk nélküle, nem kell ugyan aztán vállunk köré keríteni, de okulás szereshetünk, hogy máskor tarsunk közöttünk ügyében. Azt példázza ez a közmondás, hogy fölösleges el-
mult kár után a busulás. Ámde az nem elég, hogy kiliverjük a szenvedett kárt, okul-
nunk kell belőle.

A brassói magyarságnak is van miből okulnia.

E hó 7-én avatták föl az újonnan épült redutot. Volt ott sok minden: jó is, szép is. Volt megnyitói beszéd — némittel; volt hang-
zatos ódászavallás — némittel; énekeltek némittel, zenéltek szászok, hallgatták szászok. Ugy folyt le az egész ünnepség, mintha nem is Magyarországon, hanem Németország kellő közepén avattak volna föl egy muzsikának szentelt hajlékot. Nem szász testvéreink a hibásak. Nekik vérök-
ben a szűkheltség, az elzárkózottság, nem tehetnek róla. Hibásak csupán mi vagyunk, mi brassói magyarok!

Tizenkét nap telt el a megnyitás óta. Várva-vártam, hogy majd csak szóvá tessék valaki, málmálam avatatobbat, azt a rajtnak esett sérelmet. — Dehogyan tették szóvá!

Észre se vették, rá se biederitettek. Ha akadt is közöttük egy-kettő, a kinek fájt az a ridég mellözés, azóta elfeledte, mintha semmi sem történt volna. Ma már nem be-
szél a megnyitástól senki. Napirendre tértek. Nincs is mit beszélni róla; azok, kik rendetköz, azok sietnek legjobban feloldni, mert nem sok dicsőséget arattak vele a német muzsának.

De én nem tehetem, hogy vissza ne térjek rá. Szellőztetem újra az elmult sérelmet, nem bánom, ha újra fáj is bele a szívem.

Szellőztetem, hogy okulás szereshetünk. Mondtam volt főntébb, mi okozott ri-
dég mellözésünket, mi brassói magyarok!

Ósi atók veri a magyart. Nem tart össze. A hányan vannak, annyiféle luznak. Dugába dől minden törekvés az egyesülésre. Széthull az egyesülés mindjárt, mint a rozs-
zslán között kéve.

Pedig eleget vagyunk itt Brassóban. Értelmiségünk száma szinte fölér többi ide-
gen anyanyelvű testvéreink számával. Ott vannak mellettünk az állami közegek, kik első sorban hivatják a vezérszerepre. Ott van a magyar kaszinó, a brassói magyar da-
lárd, ott vannak a magyar jótékonsági egyesületek. Nyomhatunk hát mi is valamit a lathán. Alakult egy bizottság a magyarság érdekeinek a folkarolására.

Van-e hát látszatja igyekezetünknek? Meak-e a vezérszerep Brassóban? Számba vesznék-e bennünket a szászok és románok?

Van-e tekintélye a magyar névnek és ma-
gyar szónak? Szóval érvényesülhetünk-e?

Nem! Mert ha számba vennénk ben-
nünket, ha érvényesülhetnénk, nem eshetett volna meg az, hogy a redut megnyitása alkalmával nem szerepelt se magyar szó, se magyar dal, a philharmoniai egyesület, melynek magyar ember az elnöke, nem küldözne szét német meghívók és német műsorokat; — előkelő, gazdag kereskedő-
inknek nem kellene német cégtáblákat használniok üzleteik fölött; a magyar mu-
zásának nem kellene méregdrágán kibővelnie az új redutot, ha egyszer-másszor meg akar szólalni, ha . . . de minnek folytassam a sé-
relmeket, melyek rajtunk esnek. Tudjuk, érezzük, fájjaljuk mindnyáján, a kik igazán érzünk magyarul.

Amde mit használ, ha tudjuk, érezzük a sérelmeket, és fáj bele a szívünk? tettel kell segíteni a bajokon. Társadalmi életünk beteg; orvosoljuk bajait!

Miképp történjék az orvoslás?
Tartsunk össze jobban! Ismeretes az a mese, hogy egy apa vesszőnyalábott adott oda gyermekeinek, hogy törjék el, ha tud-
ják. Próbálták egyenkint, nem boldogultak vele. Azzal szétbontotta a nyálábott és a vesszőket könnyű szerrel szétzörtelte. — Lájtukok ebből, mondá, ha ősszertartok, nincs az az erő, mely ősszertörni benneteket; ellenben, ha szétzuhtok, könnyen el-
báthatnak veletek. Így kellene tenni nekünk is. Ősszertárással mindent kivíthatunk.

TÁRCSA.

Vadásné anyó.

Iria Guy de Masspansant.

I

Reggelente kiálltak a kut köré és ott mostak egy szál eszlen egy friss hideg vizet. E hó 7-én avatták föl az újonnan épült redutot. Volt ott sok minden: jó is, szép is. Volt megnyitói beszéd — némittel; volt hang-
zatos ódászavallás — némittel; énekeltek némittel, zenéltek szászok, hallgatták szászok. Ugy folyt le az egész ünnepség, mintha nem is Magyarországon, hanem Németország kellő közepén avattak volna föl egy muzsikának szentelt hajlékot. Nem szász testvéreink a hibásak. Nekik vérök-
ben a szűkheltség, az elzárkózottság, nem tehetnek róla. Hibásak csupán mi vagyunk, mi brassói magyarok!

De az öreg asszony unós utatán az övére gondolt, az önére, sovány, kampós orrú, barna-
szemű, nagy szakállú fiúk. Naponta megkérdezték egyik-hozza kvártélyozott katonától:

— Nem tudja, háva ment a huszonharmadik francia regiment? Abban van az én fiaim is.
— Az fájdelek. — Nem, nem tudok, én semmit nem tudok.
— Ez a katonák, megörézték fájalmát és nyugtalanságát, hiszen nekik is volt any-
juk, és eszemény apró szolgálatot tettek neki. Különben az öreg szerezte az ő négy ellenséget; mert a parasztokban alig van politikai gyűlölet; gyűlölni csak a felsőbb osztályok tudnak. A leg-
alább osztálybeliek, azok, a kik legjobbat fizetnek,

mert szegények és minden új adó őket terhel; azok, a kiket halomba élnek, a kik az egyáltaló-
léket szolgáltatták, mert ők képezik a többséget; azok, a kik legkeserösebben érzik a háború iszo-
nyu nyomorait, mert a leggyöngyöbbek és a leg-
kevesebb kitarók, alig hogy megérték azt a harci-
kevéssé, azt a lelkesítő becsületet, azokat az úgynevezett politikai kombinációkat, melyek fél év alatt két nemzetet moritettek ki, mind a legyőzött, mind a legyőzött.

A vidéken, mikor Németországról folyt a szó, így szoktak beszélni Vadásné anyórol:

— Az a négy katona aztán jó kvártélyt kapott!

Egy reggel, mikor az öreg anyó egyedül volt otthon, hát csak lát ám egy embert a messze sikon, a ki a ház felé tartott. Egyezsiben föl-
ismerte; a gyalogostás volt, a ki szétbontta a leveleket. Egy ősszertört papírost adott át neki. Az öreg először nézte a szeméretét, melyet varrás közben szokott volt használni; aztán ol-
vaszt.

—Vadásné asszony! A jelen leled szomorú hírt visz onnek. Fiát, Győzét, tegnap megöl-
te egy golyó, a mely egészen két részre szaga. Mellette voltam, mert a százbánban mindig egymás mellett állunk; és megkört, hogy ártossim ont aonnal, ha valami baja tálad esni.

Kívontam a zsebből az óráját, melyet el fo-
gok önnek vinni, ha a háború véget ér.
Üdvözlöm ont.

Rivót Cézár,

közlegény a 23-ik regimentben.

A levél azelett három héttel kelt.
Nem sirt. Magam tudott mozdulni; így meg-
dobdombent a levél, úgy elkábult, hogy még nem is szenvedte. "Szegény Győző fiát meghalt!"
gondolta. Aztán szép lassan megeredett a könyvei, és a fájdalomban összefecsarodott a szíve. Iszonyu, gyötör gondolatok egymásra támadtak föl. Az ő nagy fiát hát soha sem ölelheti meg többet! Az apát a esendörök dőltek meg, a fiút a poroszok... Kétféle szabia egy golyó. És úgy rémlett, mintha látni azt az iszonytató dolgot: feje hátra hany-
kál, szemre nyitva, míg ő nagy vastag szakállát harapdálja, miként haragúban szokta tenni.

Hát aztán mi lelt a testével? Logálbók hát adtak volna neki vissza a fiát, a mint vissza ad-
ták a fíjéit, a homlokra középsőbe fordult golyó-
val együtt.

De hangokat hallott. A falból vissza-érő poroszok voltak. Hamarosan zsebre dugta a levelet, és nyugodtan, rendes arccal fordatta őket és még volt ideje megtörölni a szemét.

Nevettek neki a négyon, gruzit, mert egy szép hízi nyulat hoztak és jelekkel mutatták az öregnek, hogy ma jól fogunk falatozni.

Ne vesses meg hát a magyar tisztviselő a magyar iparost és kereskedőt, hisz nem áll azon az értelmi színvonalon, mint ő. Ha látjuk, hogy szász vagy román atyánk csak szászánál, csak románánál vásárol, miért menjünk éppen mi olyan szászhoz, olyan románhoz, a kirol tudom, hogy gyűlöli lelke mélyéből. Nekem nem kell ugyan vissza-gyűlölnöm, sőt szeretnem, de annyira már lehetek jó magyar, hogy nem őt segítem, hanem azt a felelőrt, a ki huz hozzá, a ki közelebb áll a szívemhez.

Idegen ajku atyáinká kedvéért, a ki elég jól ért és beszél magyarul, ne beszéljünk németül. Neki haszna van belőle, nekünk kárunk.

Egyesülteink ne zárkózzanak el ridegen a szász és román egyesültektől, tartanak fenn velők szíves és őszinte érintkezést, megmutatva, hogy a magyarság nem nézi, milyen nemzetségek tartoznak, hanem azt, hogy ők is így hazának gyermekei. Sőt ha folyvást szíves és őszinte kapcsolatba lépnek velők, talán sikerül majd megőrizni az ő rideg elzárkózottságukat is, és talán azok is szövességgel és őszinteséggel fogják viszonyozni a miennkel.

Szóval tegye meg mindegyikünk a magadét. Egy tapodtat se tántorodjunk el attól a fenséges céltól, mely a brassói magyarságra vár, t. i. a magyarosodás terjesztése és a magyar nemzeti eszmének megszilárdítása.

Belföld.

* *Sándor király Budapestén.* Az ifjú szerb király vasárnap délután három órákor érkezett a magyar fővárosba, a hol I. Ferencz József királyunk részéről nagy magyar kormányának, Budapestén hivatalos képviselői és nem hivatalos nagy községe részéről meleg színdíszekkel fogadták. Sándor király itt tartózkodása idejének legjelentékenyebb mozzanata az a felköszöntő, melyet a fiatal armlódok az udvari előb alkalmánál monadt, s melyben kijelölték: Almód ügye kerete oda irányul, hogy a szomszéd markomálval a legbarátságosabb összeköttetésbe tartsa fenn. Ez a kijelentés mindenesetre figyelemreméltó és orvendő.

* *A fogarasi szabadelvűpárt határozata.* A fogarasi szabadelvűpárt szombaton gyűlést tartott, melyen a következőket mondatták ki:

Tüstént munkához látott, hogy elkészítse az ebédet; de mikor meg kellett ölnie a nyulát, megágyult a szíve. Nem először esett meg vele! Egyik katoná felváltást utást mert rá, és rögtön káta a pártját.

Mikor az állat meg volt öltve, az öreg lehozta a bört; de a vérnek a látása, a melyről bibelődött és a mely befestette a kezét, a langyos vér, a melyet érzett megéledni és megaldni. Tetőtől talpig megremegett; és egyre látta az ő kétéltű szakadt nagy hát.

Asztalhoz ült a poroszokkal együtt, de nem tudott sem egy falatot sem. Falatok azok a nyulak, ügyet sem vettek rá. Loppal rájóraközt pialánolt, de egy árva szót sem beszélt. Egy gondolat kőválygott a fejében és arca nem árult el semmi szenvedést sem, úgy hogy a katonák mit sem vettek észre.

Egyeszerre csak megszólalt: „Még a magok nevét sem tudom, pedig már szinte egy hónapja, hogy együtt lakunk.” Nagy ügyvel-bajjal megértették, mit akar és megmondatták neki a neveket. Ezzel nem érte be; leíratta velők papírosra családjuk czimével együtt és nagy órára bigyészte szomvagyót, nézte azt az ismeretlen írást, aztán összehajlítta a papíros, zsebre tette a levél fölé, a melyben ha halála volt megírva.

Az ebéd győzelemről így szól a katonakönyv: — Most megkötöztünk magok helyett — És ezzel színt kezdett felhárlni a hüba, a hol ők rendszeren aludtak.

(Folytatás következik.)

A polgári hásszárdól, az állami anyakönyvezéstől és a gyermekok vallásáról szóló és egyáltalán szorosan összefüggő egyházpolitikai javaslatok törvényhozásunk mindkét háza által előadottatván és a mihen kötelekben egységesen felségessé voltok, legközelebb a legfőbb intézet és a nyereség végzetlen árammal idvözöljék ezen várvá-várt eseményt, abban nemcsak az általunk mindig nagyra becsült szabadelvűesség diadalát — szabad egységes magyar jogállam buzgó munkálkodásának fontos lépcsőjétől látnak, hanem továbbá a magyar állami életnek a magyar államnész minden vonalon való győzelemre irányzott és a harczban élő nemzetségekkel létkében teljességgel nem veszőzötté azon magyar nemzeti politikai szándékot felfogva, mely által a magyar nemzet mai napig, a nemzeti államok alakulásának korszakában, egyedül biztosíthatja jövőjét és európai misszióját. Azon lélekemlék tudatában pedig, hogy a fogarasi szabadelvűpárt labur csak közvetve és önkéntes tehetőséghez képest szintén hozzájárul a nagy vitatványhoz, mint minden alkalommal, úgy most is forró hálával emlékezünk meg Magyarországon fennálló jogfényéről, szavak mélyéről lakadó lelkeinket küldvén. Eljen a király!

Bauszenen főispán, Pánczél Károly, mint a fogarasi szabadelvűpárt elnöke.

* *Államtel és vasútpótlék.* Az államnászat igazgatásának legnagyobb porcelánizált része van a több-jövedelmekben. Ez igazgatás kedvező eredményre viszalhatott a legtöbb magyar magyar vasút jövedelmességére is. Az ők kereskedői elvek, a figyelem a mezőgazdaság külön szükségleteire és a felvirágzó vidéki városok formálni ereikre, mint mindez az államnászatunknál történik — mintánál szolgálnak a mi-gan vasutaknak is. A magyar vasutakba fektetett tőkék ma részben töbet, részben annyit jövedelmeknek, mint a menyit az e célra felvet köleszőnek kamattal lesznék, a mely tény azt eredményezte, hogy francia, német és belga kapitalisták új magyar vasutakat építettek tervek. Ehhez járul egy másik hatalmas erő, a mely színtelen s hosszú ideig feltartani fogja egy újabb korszakát a vasútpótléknak: a magyar államtel bannálás javulása. Ma a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején a csak nagy nehézséggel kapott kölcsönök a magyar államnak szakszór 75%-át is többé kerültek, a valutarendezés és konverziósnál műveletek korszakát után a magyar államtel 4% os ólós kamattalós érte el. Ennek az érkelesi és pénzügyi hódításnak a kedvező következményeit — mint a „Pester Correspondenz”-nek Párisból látvartában, jelenik — különösen a francia háló finansze ismeri el, a mely először gyakorlatilag abban érvényesült, hogy a francia nagyk. és kis tőkepiézések különös előszeretettel kezdik ismét magyar állami értékpapírosokban elhelyezni tőkéiket. De ezzel meg sem jutott el végpontonhoz a magyar államtel sikere, a mely közvetve és közvetlen előmozdítja a vasútpótlást Magyarországon.

Késztelen, hogy ama pénzügyi műretek körül, melyeket Magyarországon a legközelebbi években szándékozik keresztülvinni, a fényes pénzügyi helyzet a 3 1/2 — 3%-ra leszállított kamattal mellett is vonzani fogja a külföldi tőkét. A legnagyobb nyeresége ebből a magyar vasútpótléknak lesz. Országban, a melynek 30 millió megaladott tényleges fölsolegei vannak az évszámadások lezáratkor, a mely majdnem ill az éves összekött fordít hasznok kulturális és gazdasági befektetésekre, a melynek oly biztosan jövedelmek államnászatunkban a legújabbkorban szívesen keres elhelyezést a külföldi nagantóke is. Mindezen árvondatos tényeknek alkálkultatlan következménye a külföldi tőkebeáramlás, amely Magyarországon napról-napra szívesrevehetőbb.

A reformpolitika győzelmei.

A reformellenek fölénk kishűtősséggel és ama hamis barátkokl szemben, a kik a haladás mellett folyton szög szavakat hangoztatnak, de a természetis nehézségekkel viszályoznak, ma-lyekeknek még a legújabbkorban a reformnak kez-resszűltéle is jár, igaznak lett a haladás eszméjének érkelesi határvonalon való áttörőhatatlan bizodalomának, mely haladást a magyar nemzet szíverűn akarata csak megvalósítani. Ez eszme diadalra most már biztosítva van és — apostoli királyunk valódi keresztényi akarata szerint —

a reform ellenzői is meg fognak győződni, hogy az állam jogának érvényesítése egy pontban sem sérti a vallásos érzelmek szentségét és egyházi érdekeit legintézetben. A törvényjavaslatokat, melyekhez Wokler reformminiszterünk fennállást kövötte, immár elfogadta a parlament mindkét háza. A házassági jogról, továbbá a gyermekok vallásáról szóló két törvényjavaslatot, — mint a „Pester Correspondenz” jelenti, — legközelebb folterjesztik 6. felsége elő s azok rövid idő alatt el lesznek látva a legnagyobb királyi szentesítéssel.

Epp így az állami anyakönyvekről szóló törvény, miután a főrendiház nem megszavazta, szintén aránylag rövid idő alatt debbe fog lépni.

Az ezen reformtervényekben gyakorlati érvényre emelt magyar államnész diadalának hűtőssági az nagy bizonyossággal láttik előre, hogy a reform megvalósításának költségei a belügyminiszter az 1895. évi költségvetésbe már be vette.

Azt a másik két reformtervényjavaslatot, melyeket a főrendiház meg nem fogadott el, ha a képviselőház másodsorú megfontolás végett visszaküldi a főrendikhez, kétségtegenlén megszavazza s többség, a mely tiszteli az egész nemzet akaratát. Elk a bizalom annál indokoltabb, mert a főrendiházban is pártkülönbség nélkül minden politikus egyetért abban, hogy az egyházpolitikai kérdések szerencsés, békés megoldása után az állami, kulturális és nemzeti élet minden terén te mezes számú reform-munka sürögő bejelenésének költségeire jár a magyar parlamentre.

Román dolgok.

A vasárnap „Gazeta” a magyar delegációról következőleg értesít az 6. vasárnap közönléget:

„Senki sem volt a magyar delegációban, a ki az elnyomott romárok érdekében szavát fel nemelte volna, de volt az államnész elg. magyar delegáció, a kik a románnak ellen és csak mos galimárolt beszélt, felkérvén a külügyminisztert, hogy lépjen fel Románia ellen, hogy vessen véget a román igazgatásnak. Azonban megjárta a tulzó magyarok, mert Kálnoky-miniszter tisztán megmondotta nekik, hogy az ő kedvükért Románia nem szakíthat, ők pedig nem nyertek egyebet, minthogy a delegációban titellárjukkal-galagán. Európa figyelmét felkeltették azon előkelőségre, a mely az erdélyi és magyar-román románnak között uralkodik.

Hogy volt reánk románnak néve ha nem is anyagi, legalább érkelesi haszon.”

Közgyűlése volt közelebbi Földvárban a brassói vármegyei gr.-k. tanács gyűléstnek. A részletekről egyelőre csak kettővel tudósítunk. A Tribuna megírja az egyület, hogy az átterem eskübe Magyarországon lobogóval és szász színekkel volt fel díszítve, de román színt zászló egyáltalán nem volt. A „Tribuna” szerint az hallatlan guyn „No, no!” A másik az, hogy a földvári szászokkal jók mulattak.

Miért mentették fel Nagy-Váradon a „Vultur” clezapal szerkesztőjét? A „Tribuna” szerint ennek oka-foka volt. Az egyik Zrínyi Miklós ügyvéd, a ki ugyancsán osztorosra az alldási rend elrendelésével Erdélyi „Justin” szerkesztő volt, a ki szüta vágtat az tudományt, hogy még az se beszéljen magyarul, a ki tud; kapta maguk s magyarul felelt a kérdésekre és magyarul vette magát, pedig már tolmácsról is volt gondoskodva Vulkán József a „Familia” szerkesztője személyben. Persze, hogy Ardelean most már nem ru mun verde.

A balászfalvi görög kath. gimnáziumban, mint a „Tribuna” írja, az 1894/95. tanévre az ifjúsági kórt nem szerveztek. Szász saansosnájri g. kath. püspökök újabb az panaszolja, hogy nem csak Besztercén, de még Szamosújvárt sem intézkedtek? (7) hogy a városi aljegyzőmban Járó-gör. kath. tanuló román nyelven tanulják a vallást.

Sturda S. a romániai város-párt vezére 24-én óráig tárgy beszédet tartott hívei előtt a bukaresti krastal után. A „Tribuna” most részleteket hoz abból a beszédből, természetesen a magyarok

